

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 131/2021-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Veľké Zalužice 353, zastúpeného JUDr. Henrietou Hirjakovou, advokátkou, Námestie osloboditeľov 1, Michalovce, proti postupu Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 15Pc/55/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 15Pc/55/2019 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 15Pc/55/2019 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Michalovce **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Michalovce je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. januára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15Pc/55/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľ žiada o priznanie primeraného finančného zadošťučinenia v sume 2 000 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, pripojeného spisu všeobecného súdu a vyjadrenia okresného súdu k ústavnej sťažnosti vyplýva nasledovný stav veci:

Sťažovateľ bol právoplatným rozsudkom okresného súdu č. k. 2Pc/76/2018 zo 6. júna 2019 zaviazaný plniť vyživovaciu povinnosť na plnoletú dcéru [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „oprávnená“) v sume 70 eur mesačne. Napadnuté konanie, predmetom ktorého je návrh sťažovateľa na zníženie súdom určeného výživného na oprávnenú, začalo na okresnom súde 13. septembra 2019 doručením návrhu. Návrhom z 12. septembra 2019 sa sťažovateľ súčasne domáhal zníženia výživného na maloletého syna [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“), a to v konaní vedenom pod sp. zn. 15P/173/2019. Obe veci boli pridelené zákonnej sudkyňi JUDr. Márii Hirjakovej.

- 23. septembra 2019 – okresný súd nariadil pojednávanie na 16. október 2019 a vyzval oprávnenú na predloženie dokladov o výške výdavkov.

- 16. októbra 2019 – pojednávanie, ktoré po výsluchu sťažovateľa a právnych zástupcov účastníkov bolo odročené na neurčito pre účel doplnenia dokazovania (predloženia listinných dôkazov sťažovateľom aj oprávnenou) a pripojenia súdneho spisu sp. zn. 2 Pc 76/2018.

- 27. december 2019 – oprávnená oznámila súdu, že sa môže zúčastniť pojednávania od 1. februára 2020 do 15. februára 2020.

- 17. február 2020 – oprávnená na dopyt súdu oznámila, že v marci 2020 sa môže zúčastniť pojednávania každý piatok v týždni.

- 27. júl 2020 – výzva okresného súdu oprávnenej, aby oznámila, kedy sa môže zúčastniť pojednávania v septembri až novembri 2020. Oprávnená na výzvu nereagovala.

- 18. november 2020 – opätovná výzva oprávnenej, aby oznámila, kedy sa môže zúčastniť pojednávania v januári až apríli 2021. Oprávnená na výzvu nereagovala.

- 22. január 2021 – opakovaná výzva oprávnenej v rovnakom znení, ako v predošlej výzve.

- 28. január 2021 – okresnému súdu doručené oznámenie oprávnenej, že sa môže zúčastniť pojednávania ktorýkoľvek piatok v uvedených mesiacoch.

- 11. február 2021 – okresný súd nariadil pojednávanie na 5. marec 2021. Zároveň vyzval účastníkov na predloženie listinných dôkazov v zmysle záverov z ostatného pojednávania.

- 26. február 2021 – úradný záznam o zrušení nariadeného pojednávania na základe odporúčania predsedu okresného súdu z dôvodu šírenia nákazy COVID-19.
- 19. marec 2021 – oprávnená predložila okresnému súdu požadované listinné dôkazy (potvrdenia o príjmoch a výdavkoch).

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že v napadnutom konaní dochádza k zbytočným prietahom zapríčineným nečinnosťou a absolútne neefektívnym postupom okresného súdu. Od podania návrhu uplynul rok a štyri mesiace, okresný súd však v napadnutom konaní dosiaľ meritórne nerozhodol. Vo veci sa 16. októbra 2019 uskutočnilo jediné pojednávanie, v ďalšom postupe sa okresný súd obmedzil len na výzvy adresované oprávnenej na oznámenie, kedy sa môže zúčastniť pojednávania. Vo veci zníženia výživného na maloletého, kde návrh bol podaný o deň skôr, okresný súd konal a meritórne (zatiaľ neprávoplatne) rozhodol rozsudkom z 26. februára 2020. Na uvedené sťažovateľ poukazuje z dôvodu, že vo veci zníženia výživného na maloletého súd konal a v druhej obdobnej veci čiastočne skutkovo súvisiacej o zníženie výživného oprávnenej nerozhodol.

4. Sťažovateľ uviedol, že hlavným dôvodom podania jeho návrhu bolo podstatné zníženie príjmu z dôvodu priznania čiastočnej invalidity. Príjem odporcu bol vo výške 192,20 eur, výživné na maloletého bolo súdom určené v sume 150 eur a na oprávnenu v sume 70 eur. Súd stanovil povinnosť výživného sťažovateľovi v sume 210 eur. Sťažovateľovi nezostali finančné prostriedky na uspokojenie svojich základných životných potrieb spojených s výživou a ošatením a sú ohrozené jeho základné práva. Preto sa sťažovateľ obrátil na súd o poskytnutie ochrany svojich porušených a ohrozených práv a očakával, že súd spravodlivo a v primeranej lehote rozhodne, čím odstráni jeho stav právnej neistoty.

5. Z návrhu je zrejmé, že ide o jednoduchú vec. V konaní sp. zn. 15P/173/2019 boli vykonávané dôkazy na zistenie majetkových pomerov sťažovateľa a jeho matky a na zistenie zdravotného stavu sťažovateľa. V konaní sp. zn. 2Pc/76/2018, ktoré bolo ukončené rozsudkom zo 6. júna 2019, bolo vykonané dokazovanie na zistenie pomerov oprávnenej. Vo veci bolo potrebné iba preukázať/aktualizovať výdavky a príjmy oprávnenej a predložiť dôkazy vyžadované sťažovateľom. Vec bolo možné rozhodnúť na jednom, resp. dvoch pojednávaniach.

6. Sťažovateľ nespôsobil prietahy v konaní, predložil všetky listinné dôkazy. V konaní sp. zn. 15P/173/2019, ktoré vzhľadom na jeho predmet skutkovo súvisí s napadnutým konaním, bolo vykonané rozsiahle dokazovanie. Súd mal dostatočne preukázaný skutkový stav zo strany sťažovateľa, na základe čoho vo veci sp. zn. 15P/173/2019 aj rozhodol. Sťažovateľ nahliadnutím do elektronického spisu zistil, že súd sa počas doby 1 roka dožadoval od oprávnenej (výzvou adresovanou jej právnej zástupkyňi), aby oznámila, kedy sa môže dostaviť na pojednávanie. Oprávnená zámerne spôsobovala prietahy v konaní, čo súd akceptoval. Oprávnená je študentkou „VŠTU v Košiciach“, preto neexistovali v danom prípade žiadne prekážky osobitého zreteľa. Každý je povinný sa dostaviť na predvolanie súdu. Považujeme za neakceptovateľné, aby sa účastník konania nemohol dostaviť po dobu viac ako 12 mesiacov na pojednávanie súdu.

7. Predmetný postup súdu sťažovateľ považuje za neefektívny a neúčelný spôsob vykonávania procesných úkonov. Je neprípustné, aby sa súd dožadoval od účastníka konania oznámenia, kedy sa môže v dlhšom časovom horizonte dostaviť na pojednávanie. V prípade marenia konania je súd povinný zvoliť iný zákonný postup. Súd je zložka súdnej moci, ktorá si môže vynútiť správanie účastníkov konania tak, aby nedochádzalo k prietiahom v konaní, na čo má k dispozícii celý rad procesných inštitútov. Z týchto inštitútov možno spomenúť princíp sudcovskej koncentrácie, ukladanie poriadkových opatrení, procesných sankcií a pod. Povinnosťou súdu je konať tak, aby konanie súdu bolo efektívne a nespôsobovalo prietahy v konaní. Porušenie princípu procesnej ekonomie zakladá zodpovednosť štátu za nedodržanie práva na spravodlivý proces. Súd počas doby 16 mesiacov vo veci nerozhodol a neurobil efektívne úkony, čo sťažovateľ považuje za odmietnutie spravodlivosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Podpredsedníčka okresného súdu k veci uviedla, že čo sa týka skutkovej a právnej zložitosti sporu, konania o určenie výživného pre dospelú osobu nepatria medzi právne zložité spory, za určitých okolností môžu byť skutkovo náročné. Keďže v napadnutom konaní sa uskutočnilo iba jedno meritórne pojednávanie, z obsahu spisu skutková náročnosť nevyplýva. Určitou procesnou prekážkou bolo štúdium odporkyne, ktoré jej umožňovalo zúčastňovať sa pojednávani iba v niektorých dňoch.

9. V období od nápadu veci v čase od 12. marca 2020 do 15. mája 2020 sa nenariad'ovali, resp. boli zrušené termíny pojednávani z dôvodu prijatých preventívnych opatrení proti šíreniu ochorenia COVID-19. Z rovnakého dôvodu sa nepojednávalo ani v období od 24. októbra 2020 do 15. novembra 2020 a od 4. januára 2021 do 24. januára 2021. Dňa 23. januára 2021 nadobudla účinnosť vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávani, hlavných pojednávani a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu (ďalej len „vyhláška“), ktorá špecifikovala pojednávania uvedené v § 3 ods. 1 písm. a) „*zák. č. 62/2020 Z. z.*“ Medzi pojednávania, ktoré sa vykonávajú v čase núdzového stavu, boli zahrnuté aj konania vo veciach výživného plnoletých osôb [§ 1 ods. 1 písm. j) vyhlášky]. Do prijatia vyhlášky vzhľadom na znenie ustanovenia § 3 „*zák. č. 62/2020 Z. z.*“ pojednávania vo veciach výživného dospelých osôb nepatrili medzi pojednávania nevyhnutné, a to z dôvodu potreby obmedzenia mobility účastníkov konania. Po prijatí vyhlášky sudkyňa určila termín pojednávania na 5. marec 2021. V spise sa nachádza záznam o tom, že termín bol zrušený na odporúčanie predsedu okresného súdu, čo nezodpovedá realite, pretože sudkyňa v dobe od 26. februára 2021 do 13. marca 2021 bola v karanténe z dôvodu ochorenia jej asistentky na COVID-19. Zákonná sudkyňa termíny pojednávani nenariad'ovala vzhľadom na to, že opatrenia na nasledujúce obdobia sa prijímali tak, že sudcovia do poslednej chvíle nemali vedomosť o tom, či obmedzenie pohybu a zákaz vychádzania bude pokračovať alebo v akom rozsahu sa bude týkať pojednávani. Preto dochádzalo opakovane k zbytočnému nariad'ovaniu a následnému rušeniu termínov pojednávani. Navyše, účastníci konania dosiaľ nepredložili súdu požadované doklady.

10. Prekážky v postupe súdu podľa § 161 a nasl. Civilného sporového poriadku zistené neboli. Pokiaľ ide o prieťahy súdu či iné okolnosti majúce vplyv na priebeh konania, na dĺžku konania mali vplyv najmä opatrenia prijímané v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19, ale aj správanie sťažovateľa a oprávnenej. Na pojednávaní konanom 16. októbra 2019 súd uložil sťažovateľovi, aby predložil rozhodnutie o výške dôchodku jeho matky, aktuálnu lekársku správu týkajúcu sa jeho zdravotného stavu, doklad o tom, aké práce vzhľadom na svoj zdravotný stav je schopný vykonávať, list vlastníctva vzťahujúci sa na rodinný dom a platobný doklad SIPO. Sťažovateľ tak dosiaľ neurobil. Rovnako oprávnená bola vyzvaná, aby predložila doklady preukazujúce tvrdené výdavky, doklad o príjme matky a jej priateľa, doklad SIPO a výpisy z účtu oprávnenej a jej matky. Oprávnená na výzvu súdu reagovala až 19. marca 2021.

III.2. Replika sťažovateľa:

11. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že v konaní sp. zn. 2Pc/76/2018 súd vykonal dokazovanie o príjmoch a výdavkoch sťažovateľa a oprávnenej, ktorá bola k veci vypočutá. Sťažovateľ doručil súdu 1. februára 2019 a 15. marca 2019 vyjadrenia a predložil listinné dôkazy: potvrdenia o príjmoch a výdavkoch, potvrdenie o zdravotnom stave, rozhodnutie o starobnom dôchodku a vdovskom dôchodku jeho matky, rozhodnutie Sociálnej poisťovne o priznaní dôchodku a lekársky posudok ako doklad o zdravotnom stave.

12. Poukázal na to, že 6. júna 2019 bolo vydané rozhodnutie o výživnom na oprávnenú a 16. októbra 2019 súd rozhodoval v konaní o znížení výživného medzi tými istými účastníkmi vedeného z dôvodu poklesu príjmu sťažovateľa. V napadnutom konaní okresný súd pripojil spis sp. zn. 2Pc/76/2018, v ktorom bolo vykonané rozsiahle dokazovanie o príjmoch a výdavkoch oprávnenej. Išlo o nadväzujúce konanie, v ktorom bolo potrebné zohľadniť len pokles príjmu sťažovateľa. Na pojednávaní 16. októbra 2019 súd opäť žiadal od sťažovateľa predložiť duplicitne listinné dôkazy, ktoré boli predložené v konaní sp. zn. 2Pc/76/2018, ktoré skončilo pred 3 mesiacmi.

13. Súčasne uviedol, že v konaní sp. zn. 15P/173/2019 o znížení výživného na maloletého sťažovateľ predložil všetky listinné dôkazy, na základe ktorých súd rozsudkom z 26. februára 2020 rozhodol. Proti predmetnému rozsudku sťažovateľ podal odvolanie, pričom v odvolacom konaní bol úspešný. Sťažovateľ v predmetnom konaní sám z vlastnej iniciatívy preukázal súdu aj majetkové pomery svojej matky.

14. Je preto zrejmé, že sťažovateľ predložil do prebiehajúcich konaní sp. zn. 2Pc/76/2018 a sp. zn. 15P/173/2019 všetky listinné dôkazy, ktoré súd žiadal, a dokonca z vlastnej iniciatívy predkladal aj listinné dôkazy, ktoré súd nevykonal. Sťažovateľ je preto názoru, že nespôsobil prieťahy v napadnutom konaní, ktoré by bránili súdu vo veci konať.

15. Sťažovateľ súčasne predložil dôkaz o nariadených termínoch súdnych pojednávaní v konaniach o výživnom na plnoleté osoby, ktoré boli okresným súdom nariadené na 24. február 2021 o 8.45 h a 9.15 h, čo preukazuje, že na okresnom súde tieto konania prebiehali.

16. Návrh bol podaný 11. septembra 2019, prvé pojednávanie prebehlo do mesiaca a ďalej sa vo veci nekonalo aj napriek tomu, že súd mal zhrnuté dôkazy v konaniach sp. zn. 2Pc/76/2018 a sp. zn. 15P/173/2019. Pandemická situácia spôsobila prekážky na strane súdu počas doby

4 mesiacov s prestávkami. Napriek tomu, že oprávnená na výzvu súdu oznámila, kedy sa bude môcť zúčastniť pojednávania, súd pojednávanie nenariadil. Súd nežiadal strany konania o predloženie dôkazov a nepredložil sťažovateľovi vyjadrenie protistrany. Keďže súd nekonal rok a pol, je potrebné opätovne vykonávať dokazovanie, čo zaťažuje sťažovateľa. Sťažovateľ doručil súdu aktuálne listinné dôkazy, aktuálne lekárske potvrdenia a potvrdenia o príjmoch a výdavkoch. Ďalší termín pojednávania nariadený nebol.

17. Proti sťažovateľovi bolo vedené exekučné konanie a trestné konanie, na základe ktorých bol povinný vyplatiť sumu 1 310 eur, aby sa vyhol trestnému stíhaniu. Konanie sp. zn. 15P/173/2019 bolo právoplatne skončené 1. marca 2021 a v napadnutom konaní nebolo rozhodnuté ani na prvom stupni, pričom oba návrhy boli podané v rovnakom čase.

18. Podľa sťažovateľa sudca je zodpovedný za dodržanie princípu procesnej ekonómie, a preto má postupovať v konaní tak, aby bol princíp hospodárnosti naplnený a aby došlo k rozhodnutiu vo veci včas a bez prietáhov. Súd preto nemá žiadať účastníka konania počas doby 1 roka, aby oznámil, kedy sa môže zúčastniť pojednávania. Súd ako zložka súdnej moci si môže vynútiť správanie účastníkov konania tak, aby nedochádzalo k prietahom v konaní. Keďže súd nekonal počas 12 mesiacov, kedy neexistovali objektívne prekážky na strane súdu, spôsobil prietahy v konaní.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

19. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, k porušeniu ktorých malo podľa sťažovateľa dôjsť nečinnosťou a absolútne neefektívnym postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

20. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

21. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

22. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a v čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“), podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov

konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku (§ 157 ods. 1) a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

23. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prieťahov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v ustanovení § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

24. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

25. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „EŠLP“) pri poskytovaní ochrany práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsahové komponenty sú v zásade identické s obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, uplatňuje kritérium významu veci z pohľadu sťažovateľa a v tejto súvislosti diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín; ide o konania vyžadujúce primeranú rýchlosť, osobitnú rýchlosť alebo výnimočnú rýchlosť (m. m. III. ÚS 254/2015, III. ÚS 181/2011).

26. Ak ide o konania týkajúce sa rodičovských práv, EŠLP požaduje od vnútroštátnych súdnych orgánov výnimočnú rýchlosť konania (m. m. I. ÚS 304/2011). Aj ústavný súd pri posudzovaní napadnutého konania vychádzal z kritéria výnimočnej rýchlosti požadovanej v prípadoch konaní o rodičovských právach, medzi ktoré nepochybne patrí aj konanie vo veciach výživného plnoletých osôb.

27. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom napadnutého konania je návrh sťažovateľa na zníženie výživného na plnoletú osobu. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie tvorí bežnú a štandardnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, teda nie je po právnej stránke zložitá. Na doterajšiu dĺžku napadnutého konania nemala vplyv ani skutková zložitosť veci, keďže, ako uviedla aj podpredsedníčka okresného súdu, z obsahu spisu skutková náročnosť nevyplýva.

28. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prieťahom.

29. Ústavný súd sa nestotožnil s argumentáciou okresného súdu, že na dĺžku konania malo vplyv aj správanie sťažovateľa, ktorý nepostupoval v súlade so závermi z pojednávania konaného

16. októbra 2019 a dosiaľ nepredložil súdom požadované doklady. Z rozsudku okresného súdu č. k. 15P/173/2019 z 26. februára 2020, ktorý si ústavný súd vyžiadal, vyplýva, že súdom požadované doklady sťažovateľ predložil v súbežne prebiehajúcim súvisiacom konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 15P/173/2019, predmetom ktorého bol návrh sťažovateľa na zníženie výživného na maloletého a v rámci ktorého boli podrobne preskúmané finančné a majetkové pomery sťažovateľa a jeho matky, s ktorou žije v spoločnej domácnosti. Sťažovateľom predložené listinné dôkazy v tomto konaní zjavne postačovali na rozhodnutie súdu, ktorý v tejto veci meritórne rozhodol už 26. februára 2020. Vzhľadom na princíp procesnej ekonómie (čl. 12 CMP) nepredloženie požadovaných dokladov, ktoré boli súčasťou súvisiaceho spisu okresného súdu (prideleného tej istej zákonnej sudkyňi, pozn.), nemožno hodnotiť v neprospech sťažovateľa ako okolnosť spôsobujúcu prieťahy v konaní. V tejto súvislosti treba prisvedčiť názoru sťažovateľa, že predkladanie totožných dokladov aj v napadnutom konaní by bolo duplicitné.

30. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prieťahov v doterajšom priebehu konania, vychádzajúc najmä z predloženého spisu okresného súdu.

31. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd po prijatí návrhu sťažovateľa ihneď nariadil pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito pre účel doplnenia dokazovania. Priebeh napadnutého konania v nasledujúcom období bol poznačený pasivitou okresného súdu, ktorý svoj procesný postup obmedzil len na zisťovanie časových možností oprávnenej zúčastniť sa na nariadenom pojednávaní. Ústavný súd v súvislosti s týmto neštandardným postupom okresného súdu konštatuje, že ak okresný súd považoval za nevyhnutné oprávnenú (zastúpenú advokátkou, pozn.) v konaní vypočuť, mal nariadiť pojednávanie a predvolať naň účastníkov. Aj napriek tomu, že oprávnená na výzvy súdu (spočiatku) reagovala a oznámila, kedy sa bude môcť zúčastniť pojednávania, súd pojednávanie nenariadil. Okresný súd nariadil pojednávanie až 11. februára 2021, teda po tom, čo sa sťažovateľ obrátil so sťažnosťou na ústavný súd.

32. Nečinnosť okresného súdu v zistenom období, teda od uskutočnenia pojednávania 16. októbra 2019 do podania ústavnej sťažnosti 18. januára 2021 (15 mesiacov), počas ktorého okresný súd nevykonával procesné úkony potrebné pre meritórne rozhodnutie vo veci, hodnotí ústavný súd ako zbytočné prieťahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho hľadiska netolerovateľné.

33. Obranu okresného súdu, podľa ktorého pojednávania neboli „preventívne“ nariadované z dôvodu protipandemických opatrení prijímaných v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19, ako aj z dôvodu, že účastníci konania dosiaľ nepredložili súdu požadované doklady, ústavný súd neakceptoval. Ako totiž vyplýva z prehľadu procesných úkonov súdu, okresný súd sa nepokúšal nariadiť pojednávanie ani v čase, keď jeho konaniu nebránili žiadne protipandemické opatrenia či obmedzenia. Vo vzťahu k prekážke postupu súdu spočívajúcej v nesúčinnom správaní účastníkov ústavný súd pripomína, že súd má pokračovať v konaní, aj keď sú účastníci nečinní (§ 31 CMP), pričom má k dispozícii množstvo inštitútov (vrátane poriadkových opatrení), ktoré súdu umožňujú efektívne smerovať konanie k rýchlemu a spravodlivému rozhodnutiu. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že okresný súd vyzval účastníkov na splnenie povinnosti v zmysle záverov z pojednávania konaného 16. októbra 2019 až 11. februára 2021 v súvislosti s predvolaním na pojednávanie, čo nemožno hodnotiť ako postup súladný s princípom hospodárnosti konania.

34. Vychádzajúc zo zistení uvedených v bodoch 31 až 33, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu, ktoré boli spôsobené najmä nečinnosťou okresného súdu v zistenom období. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

35. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

36. Keďže napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené (vo veci zatiaľ nebolo meritórne rozhodnuté, pozn.), ústavný súd prikázal, aby okresný súd v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

37. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

38. S'ťažovateľ v ústavnej s'ťažnosti žiada o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 2 000 eur, dôvodiac okolnosťami jeho prípadu, doterajšou dĺžkou napadnutého konania a jeho významom pre s'ťažovateľa.

39. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne prikaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

40. S poukazom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania bez meritórneho rozhodnutia a jeho význam pre s'ťažovateľa, ako aj na konštatovanú neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu v zistenom období, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 eur pre s'ťažovateľa za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (bod 3 výroku nálezu).

41. Ústavný súd nevyhovel časti s'ťažnosti, v ktorej s'ťažovateľ žiadal priznať finančné zadost'učinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

42. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 384,08 eur (bod 4 výroku nálezu). Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, bol viazaný návrhom s'ťažovateľa, inak by mu patril nárok na náhradu trov konania v rozsahu 576,12 eur (za tri úkony právnej služby).

43. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby

uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu).

44. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. augusta 2021

Robert Šorl
predseda senátu